

Nr 592.

Av herr **Åqvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 253, angående godkännande av en mellan Sverige och de Socialistiska Rådsrepublikernas Union avsluten överenskommelse angående beställningar och krediter m. m.

Uti proposition nr 253 till årets riksdag har framlagts förslag om godkännande av en mellan Sverige och de Socialistiska Rådsrepublikernas Union avsluten överenskommelse angående beställningar och krediter m. m. Till vad däri angivits om avtalets ändamål och tillvägagångssättet vid dess fullgörande kan jag i *huvudsak* ansluta mig. I vissa avseenden hyser jag dock en avvikande uppfattning och anser, att därutinnan en ändring i avtalsvillkoren respektive tillämpningsbestämmelserna böra vidtagas.

Man lär väl få räkna med att en så omfattande finansoperation, som den nu föreslagna krediten är, kommer att på flerfaldiga sätt inverka på vårt näringsliv, även utanför ramen för dess egentliga tillämpningsområde. Konsekvenserna kunna bliva både lyckliga och mindre önskvärda. Till de senare hänför jag den ogynnsamma inverkan på ränteläget i vårt land, som väl kan tänkas göra sig gällande. Med hänsyn till denna och andra eventuella olägenheter är det av viss betydelse att tiden för avtalets giltighet icke göres längre än alldeles nödvändigt är. En till tre år förkortad giltighetstid synes mig innebära avgjorda fördelar. En därigenom möjliggjord snabbare cirkulation av avtalen skulle — samtidigt som den kunde leda till ökat varuutbyte — bidra till ett bättre utnyttjande vid slutande av nya överenskommelser av erfarenheterna från nästföregående avtalsperiod. Eventuella olägenheter, som härledde sig ur villkoren för ett visst avtal, bleve mindre kännbara under en treårsperiod än under den nu föreslagna perioden av fem år och nya fördelar kunde snabbare ernås på basis av erfarenheter, som vunnits under nästföregående treårsperiod. Jag skulle sålunda helst se, att avtalsperiodens längd begränsades till högst tre år.

Min huvudinvändning mot den föreslagna formen av handelsavtal avser säljarnas befriande från andel i risken för bristande fullgörande av avtalet. Vid de exportkrediter, vilka hittills lämnats, har exportören själv fått taga på sig 40 procent av denna risk. Någon bärande grund att i förevarande fall helt fria exportör från denna skyldighet synes mig ej hava blivit anförd. I propositionen uppgives att traktatberedningen och fullmäktige i riksgäldskontoret i sina över förslaget avgivna utlåtanden särskilt uppmärksammat, att de svenska säljarna enligt överenskommelsens bestämmelser icke skulle behöva bära någon del av risken. Detta påtalade förhållande förkla-

ras av utrikesministern med hänsyn till att avtalet bygger på principen av en finanskredit. Vad som av beredningen och fullmäktige anförts synes mig dock hava varit värt större beaktande. Det kan ingalunda anses obilligt att de exportörer och företagare, som i första hand få draga nytta av avtalet, också få vidkännas en skälig andel av den därmed förenade risken. Jag vill dock redan i detta sammanhang framhålla, att jag ifråga om produkter av jordbruk och fiske icke har något att erinra mot avtalsförslaget i detta avseende utan anser att säljare av dylika alster bör — i likhet med vad som beslöts härutinnan i fjol vid beviljande av exportkrediter — erhålla hela sin betalning kontant. Men även andra skäl tala för en uppdelning av ansvaret. Ett övertagande till viss del av risken kan för säljaren bliva en anledning till närmare aktgivande på den ryska marknaden än hittills varit fallet, åtminstone under senare år. Sverige har dock under gångna tider varit en icke föraktlig leverantör till Ryssland av icke minst kvalitetsvaror, och svenska affärsmän och tekniker hava i Ryssland åtnjutit ett gott namn. Den marknad, som en gång vunnits, bör såvitt möjligt är bevaras. Affärsmännens eget omedelbara intresse av att hålla sig orienterade om läget samt om det ryska näringslivets behov och former skulle enligt min mening stärkas genom en viss delaktighet i ansvaret för avtalets genomförande. Huru långt man bör gå i kravet på en sådan blir en annan fråga. Måhända bör man därvidlag ej sträcka sig så långt som vid exportkrediterna (40 %). Enligt min mening ligger en passande gräns vid 25 procent.

Något hinder ur teknisk synpunkt mot att vidtaga en sådan ändring utan att bryta sönder huvudprinciperna för avtalet torde ej finnas. De här senast framkastade önskemålen kunna lösas såsom helt interna frågor och efter flera olika linjer. Betalningen för varuleveranserna skall enligt förslaget erläggas genom checker, dragna på det ryska specialkontot i riksbanken samt dessförinnan godkända av en särskild nämnd, förslagsvis samma nämnd som handhar exportkrediterna. Vid inlösandet av dessa checker kunde riksbanken berättigas att i stället för viss del, exempelvis såsom här ovan föreslagits 25 procent av beloppet, lämna obligationer till motsvarande nominellt belopp. Eventuellt kunde denna fråga säkerligen också ordnas på annat lämpligt sätt. Jag har här endast velat nämna ett exempel.

För underlättande av en säljares övertagande av obligationer kunde måhända med fördel de föreslagna obligationernas valör sänkas från 100 000 kronor till ett lägre belopp. Då mina i denna motion framförda önskemål uteslutande hänföra sig till industriprodukter och leveranserna av sådana säkerligen i regel komma att uppgå till så avsevärda belopp, att 25 procent därå motsvara minst 10 000 kronor skulle en praktisk och för de allra flesta fall acceptabel lösning i av mig ovan antydd riktning vinnas, om obligationernas valörer sattes till 10 000 kronor. Något hinder synes emellertid ej finnas att om så befinnes lämpligare fixera detta belopp ännu lägre, exempelvis till 1 000 kronor. Skulle en anordning i huvudsaklig likhet med vad

jag här ovan skisserat kunna genomföras — varom möjligen fortsatta förhandlingar med vederbörande ryska delegerade om tilläggsbestämmelser måste inledas — synes mig faran minskas för att de svenska affärsmännen komma att i ovist nit köpa förmånen av en riskfri och omedelbar om ock låg betalning för sina varor alltför dyrt i längden. Frestelsen skulle nämligen för dem då bliva mindre att sälja till underpriser som uteslöte eller i varje fall försvårade framtida affärer på denna eller andra marknader. Den av mig påyrkade ändringen i principen för betalningens mottagande skulle enligt min tro komma att verka såsom en säkerhetsventil till skydd för svensk exportindustri och möjliggöra avyttrandet av svenska produkter till godtagbara priser även vid sidan av förevarande avtal.

Under åberopande av vad jag här ovan anfört samt vad såväl traktatberedningen som riksgäldsfullmäktige föreslagit ifråga om fördelningen av risken för avtalets fullgörande får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta ändring av ovan omförmälda avtal mellan Sverige och de Socialistiska Rådsrepublikernas Union i de av mig här ovan angivna hänseenden.

Stockholm den 22 mars 1934.

Ernst Åqvist.
